

Latvijas Bankas noteikumu projekta "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riska pārvaldīšanas noteikumi" anotācija

Nosaukums	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riska pārvaldīšanas noteikumi
Dokumenta veids	Latvijas Bankas noteikumi
Izdošanas pamatojums	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk – Likums) 47. panta otrās daļas 1. punkts noteic, ka Latvijas Banka izdod Likuma 45. panta pirmās daļas 1. punktā minētajiem Likuma subjektiem noteikumus par prasībām, kas ietveramas iekšējās kontroles sistēmā papildus Likuma 7. panta pirmajā daļā noteiktajam. Likuma 47. panta otrās daļas 7. punkts noteic, ka Latvijas Banka izdod Likuma 45. panta pirmās daļas 1. punktā minētajiem Likuma subjektiem noteikumus par prasībām, saskaņā ar kurām veicams noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas (turpmāk – NILLTPF) risku izvērtējums, kā arī prasības attiecībā uz pasākumiem NILLTPF risku pārvaldībai un to mazināšanai. 2023. gada 1. janvārī Finanšu un kapitāla tirgus komisija (turpmāk – Komisija) tika pievienota Latvijas Bankai. Saskaņā ar Latvijas Bankas likuma pārejas noteikumu 3. punktu Latvijas Bankas un Komisijas līdz minētā likuma spēkā stāšanās dienai izdotie ārējie normatīvie akti piemērojami līdz dienai, kad stājas spēkā attiecīgie Latvijas Bankas ārējie normatīvie akti, bet ne ilgāk kā līdz 2024. gada 31. decembrim. Ņemot vērā minēto, ir sagatavots Latvijas Bankas noteikumu projekts "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riska pārvaldīšanas noteikumi" (turpmāk – Noteikumu projekts), kas aizstās Komisijas 2022. gada 27. decembra normatīvos noteikumus Nr. 235 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 235).
Mērķis un būtība	Noteikumu projekts paredz: 1) prasības Likuma 45. panta pirmās daļas 1. punktā minētajiem subjektiem (tas ir, visiem finanšu tirgus dalībniekiem, kurus NILLTPF novēršanas jomā uzrauga un kontrolē Latvijas Banka) prasības, kas ietveramas NILLTPF novēršanas iekšējās kontroles sistēmā papildus Likuma 7. panta pirmajā daļā noteiktajam attiecībā uz NILLTPF riska pārvaldīšanu un iestādes amatpersonu un darbinieku atbildību (Noteikumu projekta 2. nodaļa);

2) prasības kredītiestādēm attiecībā uz pasākumiem NILLTPF riska pārvaldībai un tā mazināšanai, kā arī attiecībā uz NILLTPF riska pārvaldīšanas stratēģijas izstrādi (Noteikumu projekta 3. nodaļa);

3) prasības kredītiestādēm, kā arī citu dalībvalstu un trešo valstu kredītiestāžu filiālēm Latvijas Republikā attiecībā uz NILLTPF riska ekspozīcijas raksturojuma pārskata sagatavošanu (Noteikumu projekta 4. nodaļa).

Noteikumu projekts paredz pienākumu kredītiestādei izveidot un uzturēt NILLTPF riska pārvaldīšanas stratēģiju atbilstoši Noteikumu projekta 17. punkta prasībām. Vienlaikus Noteikumu projekts paredz pienākumu arī iestādei, kas nav kredītiestāde, ja tai piemīt paaugstināts NILLTPF risks, izvērtēt, vai tai nav atbilstoši un lietderīgi izveidot un uzturēt NILLTPF riska pārvaldīšanas stratēģiju atbilstoši Noteikumu projekta 17. punkta prasībām tādā apjomā, kas atbilst iestādes darbības specifikai un tai piemītošajam NILLTPF riskam. Ja iestāde, kas nav kredītiestāde, lemj par NILLTPF riska pārvaldīšanas stratēģijas izveidošanu un uzturēšanu, tā NILLTPF riska pārvaldīšanas stratēģijā paredz tās Noteikumu projekta 17. punkta prasības, kas ir attiecināmas uz tās darbības specifiku, klientu bāzi un iestādes NILLTPF risku.

Kredītiestādei NILLTPF riska pārvaldīšanas stratēģijā cita starpā jānosaka ar ārpakalpojuma izmantošanu saistītais risks. Ar ārpakalpojumu Noteikumu projekta kontekstā atbilstoši Kredītiestāžu likuma 1. panta 68. punktā ietvertajai definīcijai tiek saprasta jebkura līgumiska vienošanās starp kredītiestādi un ārpakalpojuma sniedzēju, kas paredz šim ārpakalpojuma sniedzējam pienākumu veikt noteiktu procesu, pakalpojumu vai citu darbību, ko citādi veiktu pati kredītiestāde.

Noteikumu projekts kopumā saturiski ir līdzīgs Noteikumiem Nr. 235, tomēr tajā ir šādas **būtiskas izmaiņas**:

1. Prasības attiecībā uz NILLTPF riska pārvaldīšanu un iestādes amatpersonu un darbinieku atbildību (2. nodaļa) tiek attiecinātas uz visiem Likuma 45. panta pirmās daļas 1. punktā minētajiem subjektiem (Noteikumos Nr. 235 šīs prasības attiecās tikai uz kredītiestādēm). Papildus kredītiestādēm ir precizēta amatpersonu atbildība saistībā ar pienākumu izstrādāt NILLTPF riska pārvaldīšanas stratēģiju.

Piemērojot Noteikumu projekta prasības par iestādes darbinieku atbildības jomām, iestādei ir pienākums ņemt vērā tās lielumu un organizatorisko struktūru, jo var būt iestādes, kurām nav padomes un līdz ar to Noteikumu projektā ietvertās prasības par padomes atbildību uz šīm

	iestādēm neattiecas. Ar padomi Noteikumu projekta kontekstā saprot Latvijas Republikā reģistrēto iestāžu padomes, un prasības, kas ietver padomes atbildību, neattiecas uz iestāžu, kas reģistrētas citā dalībvalstī, filiālēm Latvijā. Piemērojot Noteikumu projekta prasības par darbinieku atbildības sadalījumu, iestādēm jānodrošina, ka atbildības sadalījums ir noteikts kādā iestādes iekšējā dokumentā – NILLTPF novēršanas politikā, procedūrās u. tml. – neatkarīgi no iestādes lieluma un organizatoriskās struktūras. 2. NILLTPF riska ekspozīcijas raksturojuma pārskats (turpmāk – Pārskats) strukturāli sadalīts četrās daļās: - 1. daļa "NILLTPF riska ekspozīcijas raksturojuma rādītāji (M 11.00)" (turpmāk – Pārskata 1. daļa); - 2. daļa "Kredītiestādes individuāli definētie rādītāji (M 13.00)" (turpmāk – Pārskata 2. daļa); - 3. daļa "Korespondentbanku un starpniekbanku pieprasījumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un sankciju jomā (M 14.00)" (turpmāk – Pārskata 3. daļa); - 4. daļa "Klientu un to darījumu raksturojums valstu dalījumā (M 16.00)" (turpmāk – Pārskata 4. daļa). 3. Pārskata 1. daļā veiktas šādas izmaiņas: • atsevišķi izdalīta prasība aizpildīt pozīciju "Klientu kredīta apgrozījums, <i>euro</i>" par bezskaidras un skaidras naudas norēķiniem (attiecīgi ailes 081 un 082) un norēķiniem, kas veidojušies inkasāciju rezultātā (aile 083). Iepriekš Noteikumos Nr. 235 tika prasīts norādīt kopējo kredīta apgrozījumu (aile 080), neizdalot skaidras un bezskaidras naudas norēķinus un inkasācijas. Norādot datus par kredīta apgrozījumu skaidras naudas norēķinos, jānorāda skaidras naudas iemaksas, kas veiktas gan kredītiestādē klātienē, gan izmantojot skaidras naudas iemaksas bankomātos, savukārt, ņemot vērā inkasāciju izpildes iespējamās tehniskās atšķirības starp kredītiestādēm, norēķini, kas veidojušies inkasāciju rezultātā, norādāmi atsevišķi; • turpmāk nebūs jāsniedz informācija par 20 pēc kopējā kredīta apgrozījuma lielākajām ar augsta riska klientu saistītām grupām. Noteikumos Nr. 235 paredzētā pozīcija "20 pēc kopējā kredīta apgrozījuma lielākās ar augsta riska klientu saistītas grupas" (rindas 050 un 051) ir svītrotas no Pārskata 1. daļas; • turpmāk nebūs jāsniedz informācija par alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem. Noteikumos Nr. 235 paredzētā pozīcija "t. sk. AIFP (kopā)" (rindas 140–143) ir svītrotas no Pārskata 1. daļas;
--	---

	• Pārskata 1. daļa papildināta ar prasību sniegt informāciju par kryptoaktīvu pakalpojumu sniedzējiem. Pārskats papildināts ar pozīciju "t. sk. kryptoaktīvu pakalpojumi sniedzēji" (rindas 150–153). Pārskatā par turējumā esošajiem klientu vērtspapīriem iestādei dati jānorāda atbilstoši Latvijas Bankas 2022. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 211 "Statistisko datu par vērtspapīriem sagatavošanas un iesniegšanas noteikumi" 1. pielikuma "Vērtspapīru ar ISIN kodu mēneša pārskats" 13. ailei "Kopējais vērtspapīru apjoms (<i>euro</i>)" un 2. pielikuma "Vērtspapīru bez ISIN koda mēneša pārskats" 18. ailei "Kopējais vērtspapīru apjoms (<i>euro</i>)". 4. Pārskata 4. daļā veiktas šādas izmaiņas: • noteikta prasība sniegt informāciju par klienta tipu, norādot, vai klients ir fiziskā vai juridiskā persona; • noteikta prasība atsevišķi izdalīt klientu, kas ir politiski nozīmīga persona, un klientu, kas ir ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona, politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis, vai klientu, kura patiesais labuma guvējs ir ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona vai politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis; • izdalīta prasība norādīt konkrētās rezidences (reģistrācijas) valsts kodu atbilstošajai klientu kategorijai un klientu tipam par kredīta apgrozījumu bezskaidras un skaidras naudas norēķinos (attiecīgi ailes 061 un 062) un norēķinos, kas veidojušies inkasāciju rezultātā (aile 063). Iepriekš Noteikumos Nr. 235 tika prasīts norādīt kopējo kredīta apgrozījumu (aile 060), neizdalot skaidras un bezskaidras naudas norēķinus, kā arī inkasācijas. Norādot datus par kredīta apgrozījumu skaidras naudas norēķinos, jānorāda skaidras naudas iemaksas, kas veiktas gan kredītiestādē klātienē, gan izmantojot skaidras naudas iemaksas bankomātus. 5. Tiek paredzēts, ka Pārskatu kredītiestādes Latvijas Bankai sniegs elektroniskā veidā, izmantojot Latvijas Bankas paaugstinātās drošības sistēmu, nevis kā iepriekš – datu ziņošanas sistēmu. Savukārt NILLTPF riska pārvaldīšanas stratēģiju kredītiestāde iesniegs, nosūtot to uz Latvijas Bankas elektronisko adresi. 6. Ir veikti strukturāli un redakcionāli precizējumi Noteikumu projekta normu vieglākai uztveramībai.
Leģitīmais mērķis	Noteikumu projekta leģitīmais mērķis ir citu personu tiesību aizsardzība un sabiedrības labklājības nodrošināšana.

	Noteikumu projekts nepieciešams, lai Latvijas Banka atbilstoši Latvijas Bankas likuma 48. panta pirmajai daļai īstenotu finanšu tirgus dalībnieku uzraudzību NILLTPF novēršanas jomā. Nosakot finanšu tirgus dalībniekiem prasības un veicot pārbaudes par to, vai un kā prasības tiek ievērotas, Latvijas Banka nodrošina tai Latvijas Bankas likumā noteikto pienākumu – veicināt ieguldītāju un noguldītāju interešu aizsardzību un finanšu tirgus ilgtspējīgu attīstību un stabilitāti – izpildi.
Samērīgums	Atbilstošākais veids, kā noteikt vienotas prasības, kas ietveramas NILLTPF novēršanas iekšējās kontroles sistēmā papildus Likuma 7. panta pirmajā daļā noteiktajam (prasības attiecībā uz NILLTPF riska pārvaldīšanu un iestādes amatpersonu un darbinieku atbildību), ir izdot visiem Latvijas Bankas uzraugamajiem finanšu tirgus dalībniekiem saistošus noteikumus. Savukārt, lai nodrošinātu regulāru un efektīvu, uz salīdzināmiem datiem balstītu NILLTPF riska uzraudzību attiecībā uz kredītiestādēm, kurām ir nozīmīga loma finanšu tirgū pēc to klientu finanšu aktīvu apmēra (73.7 % no visu finanšu iestāžu klientu finanšu aktīviem Latvijā), tādējādi būtiski ietekmējot arī situāciju finanšu tirgū, ir samērīgi un pamatoti noteikt vienotas prasības visām Latvijā reģistrētajām kredītiestādēm NILLTPF riska pārvaldīšanas stratēģijas izstrādei. Pārskatos iesniegtie dati tiks izmantoti kredītiestāžu uzraudzībai gan individuālā līmenī, gan uzraugot kredītiestāžu sektoru kopumā, kā arī tajos ietvertie dati tiks izmantoti, lai analizētu to dinamiku, anomālijas, novirzes u. tml., kas var liecināt par NILLTPF riska līmeņa izmaiņām. Noteikumu projekts kopumā un tajā ietvertās tiesību normas atbilst samērīguma principam, jo: - pirmkārt, ar Noteikumu projektu un tajā ietvertajām prasībām tiek sasniegts leģitīmais mērķis (citu personu tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība); - otrkārt, nav tādu alternatīvu līdzekļu, kas sasniegtu leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē; - treškārt, labums, ko iegūs sabiedrība, būs lielāks par Noteikumu projektā ietverto prasību radītajām negatīvajām sekām.
Spēkā stāšanās	Noteikumu projekts stāsies spēkā 2025. gada 1. janvārī, lai finanšu tirgus dalībniekiem būtu laiks veikt izmaiņas iekšējās procedūrās attiecībā uz amatpersonu un darbinieku atbildības sadalījumu. Vienlaikus Noteikumu projektā paredzēts pārejas regulējums attiecībā uz Pārskata iesniegšanu, nosakot, ka Noteikumu projektā noteiktajā kārtībā pirmie divi Pārskati

	(par 2025. gada 1. un 2. ceturksni) jāiesniedz Latvijas Bankai līdz 2025. gada 31. jūlijam. Pārejas regulējums nepieciešams, lai kredītiestādes un citu dalībvalstu vai trešo valstu kredītiestāžu filiāles Latvijas Republikā varētu pielāgoties jaunajām prasībām saistībā ar Pārskatā norādāmo datu apkopošanu un iesniegšanu. Attiecībā uz NILLTPF riska ekspozīcijas raksturojuma pārskata par 2024. gada 4. ceturksni iesniegšanu Latvijas Bankai Noteikumu projektā noteikts, ka tas sagatavojams atbilstoši Noteikumu Nr. 235 prasībām un iesniedzams Latvijas Bankai līdz 2025. gada 31. janvārim, izmantojot datu ziņošanas sistēmu.
Ietekme uz Latvijas Bankas budžetu	Noteikumu projekts neietekmē Latvijas Bankas budžeta ieņēmumus un izdevumus.
Administratīvā sloga un izmaksu novērtējums (tīrģus dalībniekiem)	Noteikumu projektā paredzētās prasības nerada būtisku papildu administratīvo slogu. Noteikumu projekts paredz kredītiestādēm un citu dalībvalstu un trešo valstu kredītiestāžu filiālēm Latvijas Republikā iesniegt informāciju par kryptoaktīvu pakalpojumu sniedzējiem, vienlaikus ir svītrotas šobrīd Noteikumos Nr. 235 paredzētās prasības sniegt informāciju par saistītām grupām un alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem, tādējādi līdzsvarojošot Latvijas Bankai iesniedzamās informācijas apjomu. Vienlaikus, ņemot vērā, ka Noteikumu projektā paredzēta informācijas sniegšana paaugstinātās drošības sistēmā, kā arī ir noteikta prasība iepriekš sniedzamo informāciju sagatavot sīkākā detalizācijā, paredzēts pārejas regulējums pirmo divu Pārskatu iesniegšanai.
Saistītie dokumenti	1. Likums. 2. Eiropas Banku iestādes 2022. gada 14. jūnija pamatnostādnes EBA/GL/2022/05 "Pamatnostādnes par politiku un procedūrām saistībā ar atbilstības pārvaldību un NILL/TFN atbilstības uzraudzības amatpersonas lomu un uzdevumiem saskaņā ar Direktīvas (ES) 2015/849 8. pantu un VI nodaļu". 3. Noteikumi Nr. 235. 4. Latvijas Bankas 2022. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 211 "Statistisko datu par vērtspapīriem sagatavošanas un iesniegšanas noteikumi". 5. Latvijas Bankas 2022. gada 24. oktobra noteikumi Nr. 226 "Noteikumi par elektronisko informācijas apmaiņu ar Latvijas Banku".

Saskaņošana ar Eiropas Centrālo banku	Noteikumu projekts nav jāsaskaņo ar Eiropas Centrālo banku.
Saskaņošana ar citām publiskām un privātām personām	Noteikumu projekts 2024. gada 23. oktobrī tika publicēts Latvijas Bankas tīmekļvietnes www.bank.lv sadaļā "Sabiedrības līdzdalība", aicinot priekšlikumus iesniegt līdz 2024. gada 6. novembrim. Vienlaikus par Noteikumu projektu un notiekošo sabiedrības līdzdalību tika informēti finanšu tirgus dalībnieki, kam Noteikumu projekts ir saistošs, un tos pārstāvošās profesionālās asociācijas.
Saskaņošanas rezultāti	Sabiedrības līdzdalības rezultātā par Noteikumu projektu netika saņemti iebildumi vai priekšlikumi. Noteikumu projekts tika iesniegts Latvijas Bankas konsultatīvajai finanšu tirgus padomei izskatīšanai aptaujas kārtībā sēdē, kas notika 2024. gada 26. novembrī. Tajā par Noteikumu projektu netika saņemti iebildumi vai priekšlikumi, atbalstot Noteikumu projekta iesniegšanu apstiprināšanai Latvijas Bankas padomē.